

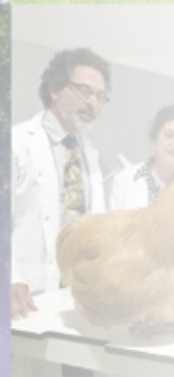

Groen van onschatbare waarde

Werkagenda

groenpact
4e fase 2026 – 2029

Onderdeel van Convenant Groen van Onschatbare Waarde 2026-2035

Inhoud

Voorwoord	5
1 Inleiding	6
2 Ambitie en doelen	8
2.1 Een nieuw gezamenlijk verhaal	8
2.2 Onze waarden	9
2.3 Onze focus	10
2.4 De verandertheorie	10
3 Organisatie en werkwijze	12
3.1 Organisatie	12
3.2 Onze werkwijze	15
4 Uitwerking	16
4.1 Inhoudelijke thema's	16
4.1.1 Arbeidsmarkt & leren	16
4.1.2 Waardecreatie & ondernemerschap	17
4.1.3 Waardevol werk & technologie	18
4.1.4 Groen leiderschap & toekomstontwerpen	20
4.2 Schaalniveaus	21
4.2.1 Landelijke kennisdoorwerking	21
4.2.2 Regionale verankering	21
4.2.3 Internationale aansluiting	22
4.3 Groenpact Bureau	22
5 Planning en financiering	24
5.1 Looptijd	24
5.2 Budget	24
5.3 Monitoring en evaluatie	25
6 Partners	26

Voorwoord

Het Nederlandse groene domein – dat gaat over land- en tuinbouw, voedsel en natuur en leefomgeving – hoort bij de wereldtop. Maar de wereld verandert snel en dat brengt nieuwe uitdagingen met zich mee. Daarom moeten we blijven leren, (samen)werken en vernieuwen.

In het Groenpact werken onderwijs- en kennisinstellingen, het werkveld (incl. sociale partners) en overheden samen aan sterke en toekomstbestendige groene sectoren. Dit doen zij door zich gezamenlijk in te zetten voor de vernieuwing van het onderwijs, de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt en praktijkinnovatie. Daarmee brengt Groenpact een toekomstbestendige groene arbeidsmarkt dichterbij, landelijk en regionaal.

We maken bestaande initiatieven zichtbaar, verbinden deze en ontwikkelen nieuwe initiatieven op basis van de gezamenlijke behoeften en belangen. Dat maakt Groenpact tot een verbindend, versterkend en vernieuwend netwerk.

Samen willen we bijdragen aan grote uitdagingen, zoals voedselzekerheid, klimaatopgaven en natuurherstel. In de nieuwe fase willen we dit anders aanpakken door **‘anders te kijken, anders te leren en anders te doen’**. Zo zorgen we voor nieuwe vormen van groen leiderschap en dragen we bij aan nieuw perspectief voor werkgevers én werknemers; een economie in balans met mens en natuur.

We richten ons vizier met Groenpact op 2035 onder het **motto**: ‘Groen van onschatbare waarde’.

Voor u ligt de werkagenda behorende bij het convenant ‘Groen van Onschatbare Waarde’. Deze werkagenda beschrijft het plan van aanpak – de strategie – van de vierde fase (2026–2029) van Groenpact. Hoofdstuk 1 geeft de aanloop en het kader van Groenpact weer. In hoofdstuk 2 en 3 worden de nieuwe doelen en opzet van Groenpact op hoofdlijnen uiteengezet. In hoofdstuk 4, 5 en 6 wordt de werkagenda verder geconcretiseerd.

Met deze werkagenda geven we antwoord op de vragen: wat is Groenpact, wat levert Groenpact ons op en waar moet Groenpact zich komende periode op richten? Voor het antwoord op deze vragen hebben we geput uit diverse bronnen en sluiten we nauw aan bij de inhoudelijke agenda’s van onze partners. Groenpact, dat zijn we namelijk samen!

We verbinden leren en werken om daarmee te innoveren;

Groenpact is een samenwerkingsagenda van onderwijs- en kennisinstellingen, het werkveld (incl. de sociale partners) en de overheid, gericht op onderwijsvernieuwing, arbeidsmarkt én

praktijkinnovatie. Met deze sectorgerichte aanpak wordt de kennis en expertisebasis in het groene domein geborgd.

We bouwen voort op een stevig fundament

Binnen de derde fase (2021–2025) van Groenpact heeft de samenwerking tussen onderwijs- en kennisinstellingen, de overheid en het werkveld een belangrijke bijdrage geleverd aan het Nederlandse agrarische kennis en innovatiesysteem zoals ook bevestigd door de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling¹.

Groenpact is een uniek opgavenetwerk. Uit de evaluatie van de derde fase² blijkt dat Groenpact bijdraagt aan de zichtbaarheid van de groene sectoren en dat het een belangrijk vehikel is voor samenwerking in het groene domein. Daarbij is het nodig om duidelijker te kiezen voor inhoudelijke thema’s en daar de juiste partners bij te organiseren.

De SER ziet in het advies ‘Werken aan veranderkracht’³ nog een aantal onbenutte mogelijkheden. We moeten

“Binnen Groenpact werken we samen aan up-to-date groen onderwijs en onderzoek dat aansluit bij de veranderende arbeidsmarkt en maatschappelijke opgaven.”

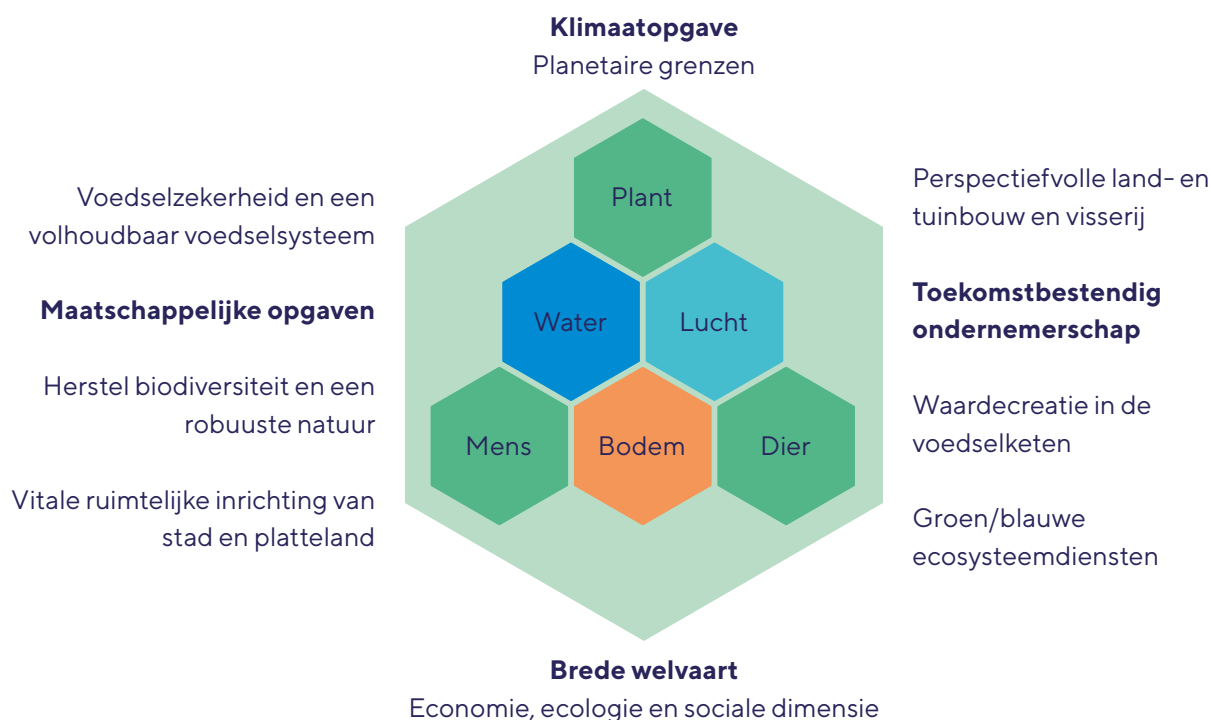
“Binnen Groenpact werken we samen aan voldoende vakmensen en professionals, met de juiste kennis en vaardigheden passend bij de behoefte van de groene sectoren.”

“Binnen Groenpact werken we samen aan veranderkracht, waarbij mensen centraal staan en zich veranderingen eigen kunnen maken door ze zelf mee vorm te geven.”

1 ‘Policies for the future of farming and food in The Netherlands’ (OESO, 2023)

2 Evaluatie Groenpact derde fase: ‘Samenwerken aan de groene opgave’ (CommonEye, 2024)

3 ‘Werken aan veranderkracht: Naar een toekomstbestendige arbeidsmarkt voor agri & food, water & bodem en natuur & leefomgeving’ (SER, 2024) en de Kabinetsreactie op dit advies (30 juni 2025)

Figuur 1 – Groene opgaven en ‘de basis’

meer aandacht hebben voor het lerend en adaptief vermogen van mensen, het strategischer inzetten op het aantrekken, behouden en benutten van menskracht, het perspectief en draagvlak voor goed en duurzaam werk vergroten en beleid in samenhang ontwikkelen.

We werken aan de onverminderd grote groene opgaven

Groenpact werkt aan lange-termijn-doelen zoals een toekomstbestendig voedselsysteem, een robuuste natuur en een vitaal platteland. De noodzaak om balans te vinden tussen economische activiteiten en de draagkracht van onze omgeving begint bij de basis; de verbinding tussen mens-plant-dier en bodem-water-lucht. Dat vormt dan ook een belangrijk kader voor Groenpact.

We hebben oog voor de veranderkracht van mensen

Verander- en aanpassingsvermogen zit in ieder mens. De wisselwerking tussen anders kijken, leren en werken kan direct bijdragen aan een betere balans tussen mens, dier en natuur. Zodra mensen anders kijken en leren, kunnen ze hun gedrag aanpassen door bijvoorbeeld

groener te ondernemen, circulair te werken of bewuster te consumeren. Dit is belangrijk voor Groenpact als netwerk dat streeft naar een toekomstbestendige wereld.

We sluiten aan bij de kracht van energieke sectoren en regio's

Groenpact werkt aan complexe vraagstukken. Dat vraagt ruimte voor experimenteren en exploreren. Opgavegericht samenwerken betekent dat we de kracht van gezamenlijke inspanningen en verbindingen tussen diverse partners benutten om inhoudelijke doelen te realiseren. Dit gaat verder dan de optelsom van individuele acties. Deze werkagenda verbindt beleid met de praktijk op het vlak van ‘leren, werken en innoveren’ en verbindt daarmee de werelden van het werkveld, onderwijs- en kennisinstellingen en de overheid. Er wordt aangesloten bij bestaande ambitie-agenda's en programma's van de partners.

Kortom, we bouwen voort op een stevig basis waarbij we het goede behouden. Het gaat over het ontwikkelen van ‘talent en passie voor groen’. Dit verhaal van Groenpact, dat gaat over groen leiderschap en veranderkracht, krijgt met deze werkagenda inhoud en vorm.

Groenpact werkt aan een toekomst waarin economie, natuur en mens goed met elkaar in balans zijn. We willen duurzame en innovatieve groene sectoren opbouwen door samen te werken en een sterke basis te creëren voor het verbinden van leren en werken om daarmee te innoveren.

2.1 Een nieuw gezamenlijk verhaal

Het Nederlandse onderwijs-, kennis- en innovatiesysteem voor het groene domein – land- en tuinbouw, visserij, voedsel, natuur en leefomgeving – staat internationaal aan de top. Met leiderschap willen we nieuwe wegen verkennen en een bijdrage leveren aan Nederlandse en wereldwijde uitdagingen, zoals voedselzekerheid, klimaatverandering en herstel van biodiversiteit. Daarmee versterken we het aanpassingsvermogen en dragen we bij aan innovatieve en ondernemende sectoren.

De wereld om ons heen verandert snel. Hiermee ook de opgaven, de wijze van samenwerken en het baanlandschap. De noodzaak voor kennisdeling en –doorwerking in de praktijk en het aanspreken en benutten van al het beschikbare talent zijn evident. Een perspectiefvolle toekomst vraagt om anders kijken, anders leren en anders doen. Zo creëren we kansen voor nieuw groen leiderschap en toekomstbestendig verdienvermogen, in balans voor mens, natuur en onderneming. Een opdracht waar we met elkaar, ondernemers en opleiders, onderzoekers en beleidsmakers, producenten en consumenten het verschil kunnen maken.

Binnen Groenpact zijn onderwijs & onderzoek, werkveld en overheid sinds 2016 stevig met elkaar verbonden. Met Groenpact bouwen we voort op een lange traditie van samenwerken in het groene domein en een goede

aansluiting van onderwijs en arbeidsmarkt.

Groenpact zorgt voor de ontmoeting, verbindt partners in al hun verscheidenheid, coördineert en verbindt een breed scala aan activiteiten, zorgt voor helder licht op ontwikkelingen in onderwijs en onderzoek en is de motor van vele nieuwe initiatieven. Wij vertalen doelen naar inspanningen en hebben gezamenlijk meer impact dan los van elkaar. Zo werken we aan toekomstbestendige, innovatieve en ondernemende groene sectoren.

Met de volgende fase 2026–2035 voor de boeg hebben we onze missie en toekomstvisie herijkt, versterken we de samenwerking, met ruimte voor experimenten, nieuwe ideeën en duurzame oplossingen voor de groene sector. Ons **motto** is ‘Groen van onschatbare waarde’. Onze **missie** is een toekomstbestendige wereld voor mens, plant en dier. Een volhoudbare productie en een veerkrachtige natuur zijn van essentieel belang voor brede welvaart. Met brede welvaart doelen we niet alleen op welzijn gericht op economische factoren, maar ook op aspecten als gezondheid, onderwijs, milieu en sociale relaties. In de **visie** van Groenpact benaderen we daarom economie, ecologie en mens & maatschappij als een samenhangend en samenwerkend geheel.

“Groenpact biedt een infrastructuur waarbinnen onderwijs & onderzoek, werkveld en overheden voortbouwen op een lange traditie van samenwerken.”

Het versterken van onderwijs, arbeidsmarkt en praktijkinnovatie is én blijft het leidmotief van Groenpact. Met als ankerpunten ‘bodem, water, lucht’ in

relatie tot ‘mens, plant en dier’ zorgen we voor het levenslang-opleiden van ondernemende, wend- en weerbare professionals met de juiste kennis en vaardigheden. Met praktijkgericht onderzoek en kennisdeling dragen we bij aan vraagstukken in een steeds complexere samenleving. Opleiden en experimenteren doen we in een aantrekkelijke omgeving voor leren, werken en innoveren. De samenwerking met andere domeinen, met name het waterdomein, en internationale partners is hierbij cruciaal. We kijken over grenzen heen en bundelen onze krachten, want samen bereiken we meer en vormen we een sterk pact.

“Voor onnoemelijk veel opgaven is groen een onderdeel van de oplossing. Groen is een gemeenschappelijke waarde om je voor in te zetten.”

In de 4e fase van Groenpact 2026–2029 willen we ‘anders kijken, anders leren en anders doen’. We kijken vanuit drie **perspectieven**: ‘land- en tuinbouw, visserij en voedselsystemen’, ‘natuur- en leefomgeving’ en ‘mens & maatschappij’. We baseren ons daarbij op drie samenhangende **waarden**: ‘verbinden, verduurzamen en verdienen’. We focussen ons op een aantal punten en doorsnijdende thema’s.

2.2 Onze waarden

Drie samenhangende en samenwerkende waarden ondersteunen onze focus:

We zetten in op verbinden

Mensen zijn de dragers van vernieuwing. We werken aan duurzame relaties en structuren binnen het groene domein en cross-sectoraal. Dat gaat niet vanzelf, het vraagt aandacht en investeren in elkaar vanuit goed werkgever- én goed werknemerschap. Binnen werkomgevingen hebben mensen respect voor verschillen en oog voor elkaar. Iedereen is nodig en voor iedereen is er een plek: het groene domein biedt ruimte aan divers en internationaal talent. We verbinden daarmee mensen en kennis lokaal, regionaal, landelijk en wereldwijd. Met toegankelijk groen onderwijs voor alle generaties zijn leerlingen, studenten en cursisten voorbereid op uitdagingen en kansen binnen en buiten het groene domein.

We zetten in op verduurzamen

Een gezonde bodem, schoon water en een goede luchtkwaliteit zijn essentieel voor een innovatieve, duurzame en productieve landbouw, tuinbouw en visserij. Samenwerken met de natuur is hierbij cruciaal en speelt ook een belangrijke rol bij de vergroening en een meer natuur-inclusieve inrichting van stad en

“De basis voor groen succes ligt in een gedeeld toekomstperspectief. Hierin zijn verschillende uitgangspunten en visies en snelheden van betekenis.”

platteland. De Groenpact-partners zetten zich in voor het ontwikkelen van nieuwe methoden en technieken om de natuur te monitoren, te herstellen, te beschermen, ermee samen te werken, en nieuwe wegen te verkennen om brede welvaart te realiseren. Het onderwijs staat voor een cultuur van voortdurend experimenteren en ontwikkelen. Door middel van praktijkgericht onderzoek en innovatie landt kennis met de juiste vertaling op de juiste plek.

We zetten in op verdienen

Het groene domein groeit de komende jaren verder door binnen een dynamisch Europees ecosysteem. Nederland speelt daarin, als koploper wereldwijd, een cruciale rol door het delen van onze kennis en kunde. Ondernemerschap en technologische vooruitgang gaan hand in hand. Het uitgangspunt is een toekomstbestendige productie en consumptie, waarbij efficiëntie en verduurzaming door middel van automatisering, technologie en AI en het creëren van nieuwe waarde uit ecosysteemdiensten een belangrijke rol spelen. Het ontwikkelen van innovatief en perspectiefvol groen ondernemerschap, komt tot stand in nauwe samenwerking tussen werkveld en onderwijs- en kennisinstellingen, regionaal en (inter) nationaal. Publieke partijen stimuleren dit door samen met private en maatschappelijke partijen te investeren in praktijkgericht onderzoek en ontwikkeling.

2.3 Onze focus

De vierde fase van Groenpact focust op de volgende thema's: arbeidsmarkt & leren, waardevol werk & technologie, waardecreatie & ondernemerschap en groen leiderschap & toekomstontwerpen. Aanvullend wordt ingezet op het verbinden van verschillende schaalniveaus via drie doorsnijdende thema's: landelijke kennisdoorwerking, regionale verankering en internationale aansluiting. Deze inhoudelijke en doorsnijdende thema's worden in Hoofdstuk 4 verder toegelicht en uitgewerkt.

2.4 De verandertheorie

Groenpact hanteert een **impactmodel** gebaseerd op de theory of systems change (ToSC). Dat is een kader dat helpt om te schetsen wat de gewenste resultaten zijn op de gekozen thema's en wat er wordt gedaan om die resultaten te bereiken.

Het impactmodel helpt overzicht te houden, inzicht te krijgen en samenwerkingen te richten. Het zorgt ervoor dat de inspanningen van Groenpact gericht blijven op concrete maatschappelijke uitdagingen, zoals een toekomstbestendig voedselsysteem, een robuuste natuur en een vitaal platteland. Ook maakt het mogelijk om de impact van deze inspanningen te monitoren en bij te sturen waar nodig.

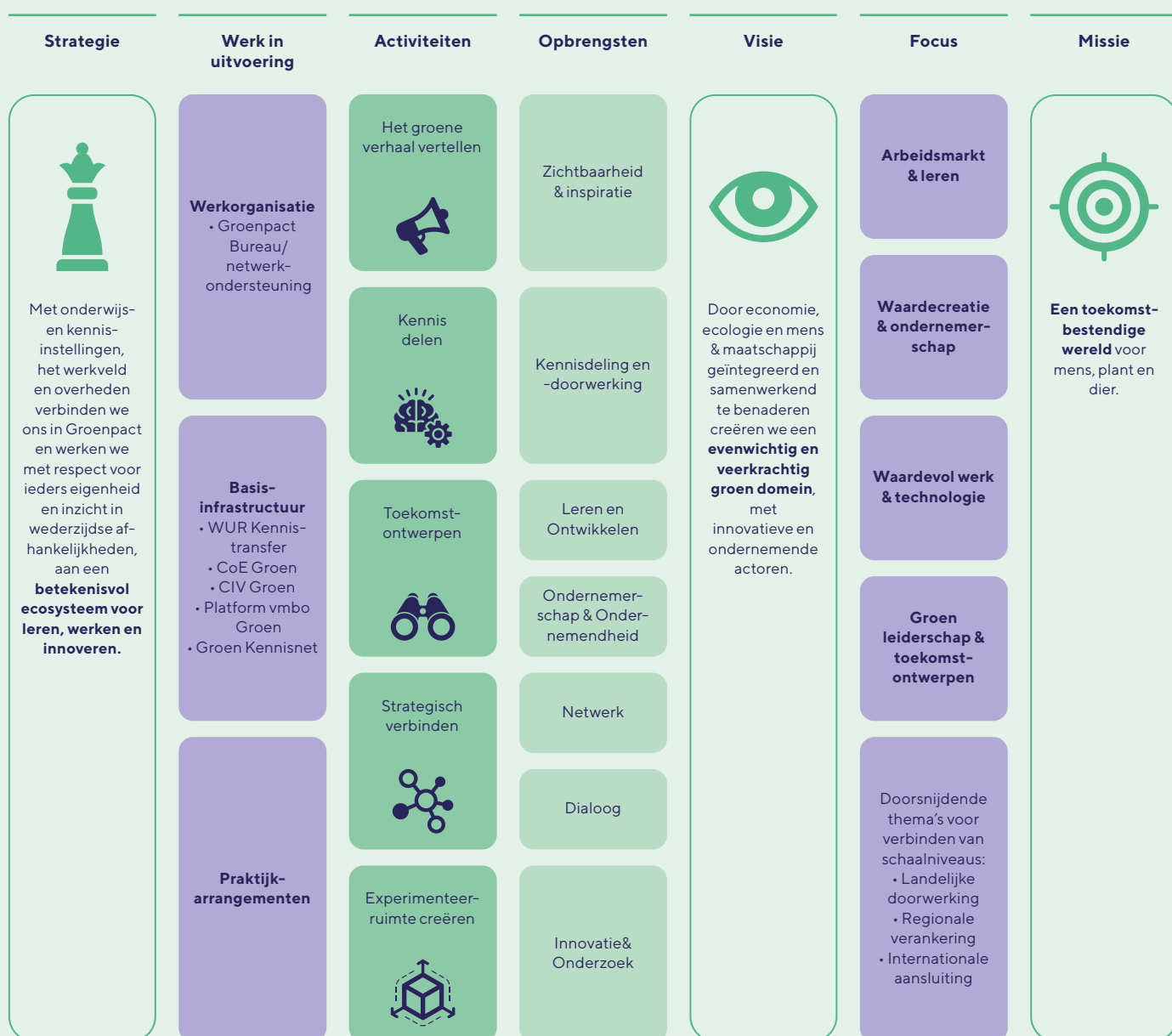
Groenpact 'Groen van onschatbare waarde' (2026-2035)

Groenpact 4e fase 2026-2029

We kijken door drie brillen:

- 1 Land- en tuinbouw, visserij en voedselsystemen 2 Natuur & Leefomgeving 3 Mens & maatschappij

Binnen Groenpact vertalen we de veelal sector-overstijgende, Europese en mondiale opgaven naar concrete uitdagingen en actie.

Figuur 2 - Theory of systems change

De nieuwe fase van Groenpact met een nieuwe focus en een groeiend netwerk – met een diversiteit aan partners – vraagt om een verdere professionalisering van de organisatie en een nieuwe manier van samenwerken.

We nemen samen verantwoordelijkheid

In de vierde fase van Groenpact versterken we samenwerking, betrokkenheid en gezamenlijke verantwoordelijkheid. Dit komt tot uiting in de gezamenlijk ontwikkelde visie en strategie, de nieuwe werkwijze en organisatie en een heldere inzet van mensen en middelen. We gaan uit van een gelijkwaardige inzet van onderwijs, werkveld en overheid, waarbij iedereen een actieve bijdrage levert aan het netwerk en daarmee aan het realiseren van de inhoudelijke doelen.

“Het onderwijs verbindt theorie met praktijk om ervoor te zorgen dat vakmensen up-to-date blijven.”

“Het werkveld organiseert zichzelf, deelt kennis en werkt samen met onderwijs en overheid aan sterke en duurzame sectoren.”

“De overheid stimuleert met haar beleid de verbinding tussen onderwijs en praktijk, met het oog op de maatschappelijke opgave.”

We vormen strategische partnerschappen als sleutel tot succes

Meer dan 80 partijen hebben Groenpact de afgelopen jaren samen vormgegeven. Deze samenwerking is vernieuwd en vastgelegd in het convenant. Daarmee verbinden partijen zich aan Groenpact,

als **convenantpartij** of als **samenwerkingspartner**.

Convenantpartijen borgen de collectieve inzet en zijn daarmee eigenaar van de landelijke aanpak. De samenwerkpartners ondersteunen Groenpact met een adhesieverklaring en doen actief mee in specifieke initiatieven. De convenantpartijen én samenwerkingspartners vormen samen het Groenpact-netwerk.

We versterken het opgave-netwerk

De vierde fase van Groenpact richt zich op het stimuleren van opgave-gerichte initiatieven, waar men samenwerkt aan belangrijke en vaak complexe en cross-sectorale uitdagingen in het groene domein. Groenpact biedt een inclusieve omgeving waarin verbinding, experimenteren en exploreren, diversiteit en het nemen van initiatief centraal staan, mits ze bijdragen aan de gezamenlijke doelen. Er zal in toenemende mate sprake zijn van samenwerking en cross-overs bijvoorbeeld in de keten (met food retail en service), met partners in de techniek, de visserij, de watersector en de ruimtelijk ontwikkeling.

3.1 Organisatie

De organisatie van Groenpact is tripartite ingericht en richt zich primair op het creëren van condities zodat het netwerk goed kan functioneren en tot concrete resultaten komt.

De uitvoering van het convenant ligt bij de deelnemende organisaties (convenantpartijen en samenwerkingspartners) die met elkaar werken aan de gezamenlijke opgaven.

Een **bestuurlijke commissie** met vertegenwoordigers van de drie geledingen (onderwijs- en kennisinstellingen, het werkveld en de overheid) begeleidt de uitvoering

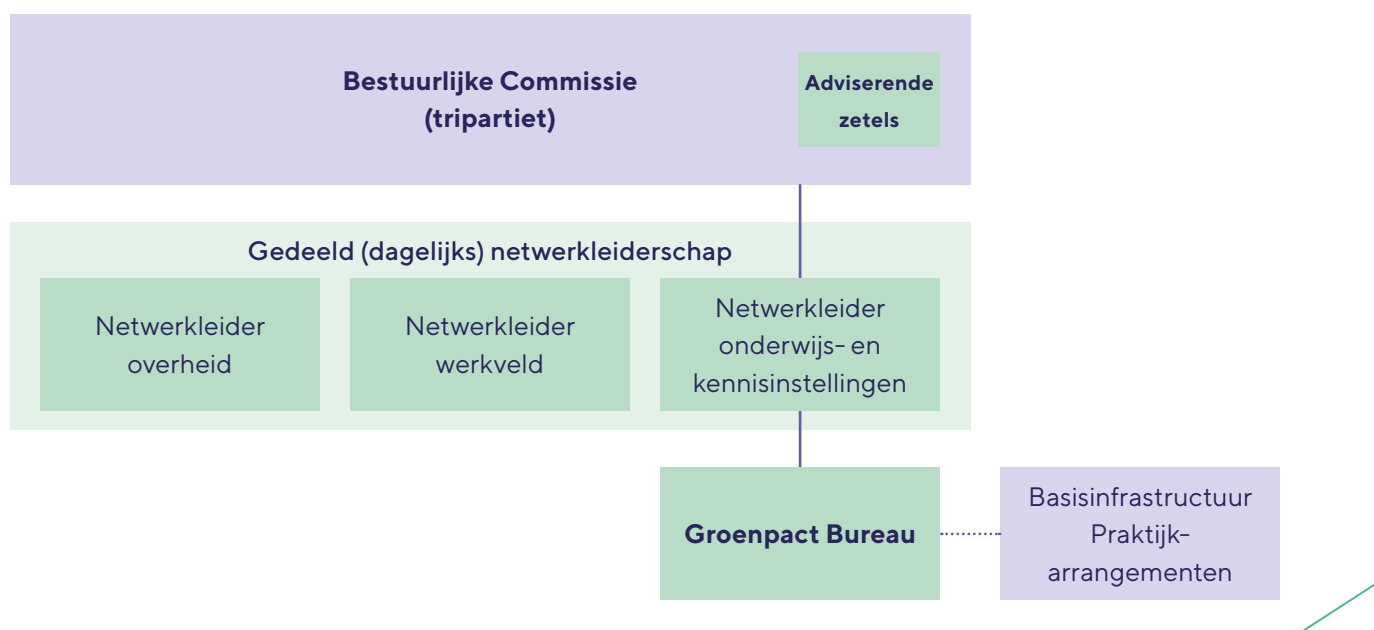
van het convenant op basis van deze werkagenda. Jaarlijks informeert de bestuurlijke commissie de convenantpartijen over de stand van zaken van de uitvoering van het convenant.

Ter ondersteuning van de bestuurlijke commissie wijst iedere geleding een netwerkleader aan met oriëntatie op de betreffende geleding. Zij richten zich op verbinding en een samenhangende aanpak.

Samen geven zij vorm aan het dagelijks **netwerkleaderschap**. De netwerkleader vanuit de overheid richt zich met name op kansen voor verbinding van onderwijs en praktijk, voor een goede aansluiting op de beleidsopgave. De netwerkleader uit het werkveld zorgt dat partners uit het werkveld gezamenlijk optrekken in sectoraal en regionaal verband en visie

ontwikkelen in verbinding met onderwijs en beleid. De netwerkleader vanuit de onderwijs- en kennisinstellingen zorgt dat onderwijs- en kennisinstellingen onderling afstemmen en op een gezamenlijke lijn opereren, dat initiatieven op de juiste plek in het onderwijs landen.

Het **Groenpact Bureau** betreft de werkorganisatie zoals gedefinieerd in het convenant en wordt aangestuurd door de netwerkleader vanuit de onderwijs- en kennisinstellingen. Dit bureau is direct verbonden met de penvoerder, de Aeres Groep, die als onderwijsinstelling namens de convenantpartijen de administratie voert van Groenpact. Het Groenpact Bureau ondersteunt de uitvoering van de werkagenda via coördinatie en communicatie, netwerkondersteuning en het onderhouden van actieve relaties met de basisinfrastructuur en relevante praktijkarrangementen.

Figuur 3 – Organisatie

We zorgen voor coördinatie en communicatie

Het Groenpact Bureau creëert overzicht en is verantwoordelijk voor de inrichting, ondersteuning, structurele monitoring en doorontwikkeling van de netwerkondersteuning. Dit omvat ook communicatie, administratie, financiën en managementondersteuning. Hieronder valt ook het monitoren van impact en het faciliteren van diverse ontmoetingsplekken en podia.

We zorgen voor netwerkondersteuning

Het Groenpact Bureau verzorgt de netwerkondersteuning via een pool van netwerkondersteuners. Zij zijn verbonden aan de inhoudelijke thema's; zij brengen trends en ontwikkelingen in beeld en spelen een belangrijke ondersteunende en verbindende rol in het proces van aanjagen, versnellen en opschalen van de opgave-gerichte - bestaande én nieuwe - initiatieven. Leren van elkaar is het sleutelement binnen de netwerkondersteuning. Ook kunnen de netwerkondersteuners fungeren als landelijke contactpunt voor specifieke thema's.

We zorgen voor verbinding met de basisinfrastructuur en praktijkarrangementen

Het Groenpact Bureau onderhoudt een actieve relatie met de basisinfrastructuur van Groenpact en de bestaande - aan Groenpact gelieerde - praktijkarrangementen. De landelijke basisinfrastructuur

van Groenpact bestaat uit het Platform vmbo Groen, het Centrum voor Innovatie Vakmanschap (CIV Groen), het Centre of Expertise (CoE Groen), WUR Kennistransfer en Groen Kennisnet. Bij de basisinfrastructuur betrokken partijen maken veelal deel uit van het Groenpact-netwerk en zijn daarmee cruciale actoren om aan te sluiten bij de opgave-gerichte initiatieven.

De bestaande praktijkarrangementen worden daarbij goed benut voor de doelen van Groenpact. Denk daarbij aan coalities van actoren die betrokken zijn bij programma's zoals het Groeifonds, het regionaal investeringsfonds mbo (RIF), PPS-en gekoppeld aan de KIA Landbouw-Water-Voedsel, het Programma Praktijkkennis voor Voedsel en Groen, KIEM-Groen, Kennis op Maat (KOM), GLB-instrumenten (SABE, demobedrijven, de EIP-regeling rond Generatievernieuwing, de Experimenteerlocaties), de Week van Ons Eten, Educatie- en sociale-innovatie-programma's, enz.

3.2 Onze werkwijze

Met de in hoofdstuk 2.3 genoemde thema's geven we richting aan het netwerk. Om deze thema's inhoud te geven verbinden we deze thema's nadrukkelijk aan de opgaven uit de agenda's en programma's van de partners. Daarmee verbinden we beleid en praktijk. Deze thema's worden in hoofdstuk 4 verder uitgewerkt.

We organiseren regelmatig open **ontmoetingsplekken** waar het Groenpact-netwerk integraal bij elkaar komt om kennis te delen, nieuwe verbindingen te leggen (in de kenniskolom, cross-sectoraal en bovenregionaal) en ideeën te ontwikkelen. Daar kan een startpunt of verdieping worden gevonden voor initiatieven en

(nieuw) handelen. Met een gezamenlijk toekomstbeeld en gezamenlijke doelen voor ogen worden binnen het Groenpact-netwerk in wisselende coalities nieuwe afspraken gemaakt over specifieke resultaten, de inzet daarbij en het delen van kennis. Gezamenlijke online kanalen zoals de website van Groenpact en Groen Kennisnet en het creëren van nieuwe Groenpact-podia spelen hierbij een belangrijke rol bij (zie ook H 4.3).

Ook worden er enkele **contactpunten** georganiseerd om de netwerkverbindingen met expertise en tools te ondersteunen. Deze contactpunten hebben extra aandacht voor verbinding op specifieke netwerken, agenda's en instrumenten.

Een greep uit de agenda's en programma's

Werkveld

Strategische agenda Scholing & Ontwikkeling (CAM), Toekomstvisie 2030 (LTO), Strategische agenda (VHG), Food in Transitie 2030 (SOL), Toekomstvisie Arbeid (Glastuinbouw NL), Visserij Ontwikkelplan (BPV), Agenda Natuurinclusief, Deltaplan Biodiversiteitsherstel, Transitiecoalitie Voedsel, AgroAgenda Noord Nederland, BEET AgriFoodCapital, Strategische agenda Regio Food Valley.

Onderwijs

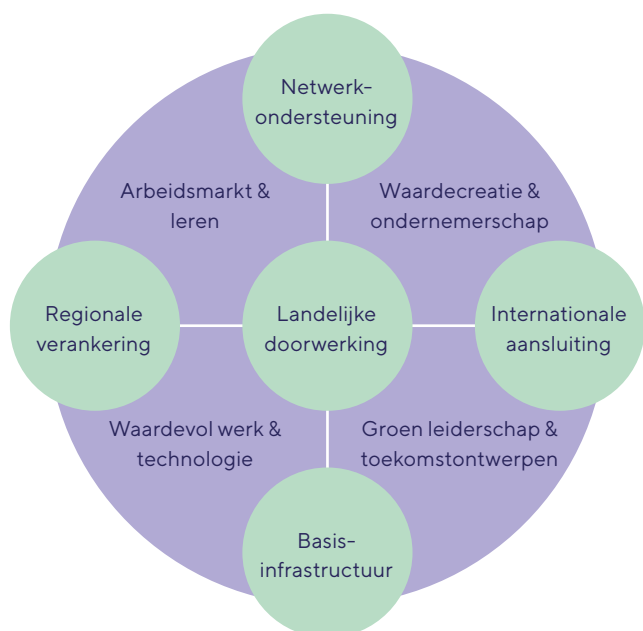
EU Skills Pact, LLO-agenda, Sectorplan Groen Welbevinden (HBO-groen), Strategische plannen Groene Tafel.

Overheid

Europese Voedselstrategie, GLB-NSP, KIA Landbouw-Water-Voedsel, Agrarische Ondernemerschapagenda, Innovatie op het Boerenerf, Robots naar de boerenpraktijk, Actieprogramma digitalisering, Uitvoeringsprogramma Toekomstvisie Gewasbescherming, Convenant Stappen naar een Dierwaardige veehouderij, Bossenstrategie, Actieplan Biologisch, Aanpak Stikstof en natuur, Programma NOVEX, Programma Noordzee, Deltaprogramma, Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie, Nationale Grondstoffenstrategie, Nationaal Water Programma, Deltaplan Agrarisch Waterbeheer, Nationaal uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie, Nationale Technologiestrategie (w.o. SMART Agri).

Figuur 4 – Verbinden beleid en praktijk

De inhoudelijke en doorsnijdende thema's en de netwerkondersteuning worden in dit hoofdstuk verder uitgewerkt en geconcretiseerd. De werkagenda wordt vertaald naar concrete uitvoering via het ondersteunen van netwerksamenwerkingen, bestaande en nieuwe, en deze te verbinden aan de doelen en thema's van deze werkagenda.

Figuur 5 - Samenhangende aanpak

4.1 Inhoudelijke thema's

4.1.1 Arbeidsmarkt & leren

We werken aan een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt in de land- en tuinbouw, visserij, natuur en leefomgeving, met oog voor mens en maatschappij. Opleidingen en trainingen sluiten aan op de praktijk, zodat mensen beschikken over de juiste kennis en vaardigheden om in deze sectoren aan de slag te gaan.

Zo dragen ze bij aan actuele en toekomstige opgaven uit de beleids- en ambitie-agenda's van de partners. Dit vraagt om samenwerking tussen onderwijs, onderzoek en het werkveld, waarbij het onderwijs actueel blijft en praktijkgericht leren centraal staat. Ook is er blijvende aandacht voor scholing en bijscholing, zodat werknemers wendbaar en weerbaar blijven en zich kunnen ontwikkelen binnen een positieve leercultuur. Zo versterken we samen het groene kennis- en innovatiesysteem en positioneren we het groene domein als een aantrekkelijke sector met relevant werk en volop ruimte om te leren en te groeien.

Onze opdracht:

- We geven Leven Lang Ontwikkelen samen vorm en ondersteunen sectorale ontwikkelpaden gericht op perspectief voor alle werkenden (ook mensen in kwetsbare posities) en een gezamenlijke aanpak voor werknemers in de voedsel- en agrosector.
- We versterken de thematische samenwerking tussen mbo-, hbo- en wo-onderzoekers en ontwikkelaars van kennisproducten gericht op duurzame inzetbaarheid van werkenden.
- We zorgen voor doorwerking van opbrengsten uit Groeifondsprojecten, zoals LLO-Katalysator, NL2120, Werklandschappen van de Toekomst en ReGeNL, in onderwijs en scholing.
- We stimuleren werkplekleren, informeel leren en een positieve leercultuur en maken gebruik van bestaande instrumenten (bijv. praktijkverklaringen, mbo-verklaringen, ervaringscertificaten) en ontwikkeltools (bijv. ontwikkelscans, groene persona's).
- We brengen de samenwerking met praktijkopleiders, scholingsconsulenten en bedrijfsadviesdiensten naar een hoger plan.
- We benutten en creëren ruimte voor toekomstgerichte, hybride vormen van leren en werken gekoppeld aan innovatieopgaven (bijv. via praktijkleerbedrijven, experimenteellocaties,

demobedrijven, regionale meetingspoints/hotspots) en de professionalisering van docenten, opleiders en begeleiders daarbij.

Contactpunt Leren & Innoveren

Het contactpunt Leren & innoveren ondersteunt de totstandkoming van een gezamenlijke LLO-visie en een groeimodel voor groen-LLO in verbinding met initiatieven van de LLO-Katalysator. Daarnaast ondersteunt het contactpunt de samenwerking met specifieke arbeidsmarktgerichte netwerken om de aansluiting tussen leervraag en -aanbod te verbeteren. Hierbij wordt aangesloten bij arbeidsmarktprogramma's en -opgaven in het werkveld en bij de overheid en het bestaande, landelijke netwerk van LLO-coördinatoren in het (groen) onderwijs. Het contactpunt ontwikkelt en onderhoudt ook tools, zoals arbeidsmarktinformatie, de Groene Arbeidsmarkt Monitor en persona's en heeft speciale aandacht voor gesignaleerde knelpunten op de arbeidsmarkt bijv. technici en ecologen en een goede vindbaarheid van informatie over leren en werken in het groene domein.

4.1.2 Waardecreatie & ondernemerschap

Wij zetten ons in voor de combinatie van ecologische duurzaamheid en economische en maatschappelijk verdienvermogen, zodat ook toekomstige generaties

natuurlijke hulpbronnen kunnen blijven benutten. Daarbij kijken we sectoroverstijgend, betrekken we de gehele keten en stimuleren we nieuwe verdienmodellen die bijdragen aan duurzaam ondernemerschap, voor startende en bestaande ondernemers. Het versterken van ondernemende vaardigheden is essentieel voor een wendbare sector en voor het zien en kunnen benutten van kansen in de gehele (voedsel)keten.

Ook maatschappelijk ondernemerschap is van essentieel belang voor toekomstbestendige groene sectoren. Onze aandacht gaat daarbij verder dan alleen de agrarische ondernemer. Ook de voedselketen, natuur en leefomgeving maken integraal deel uit van deze aanpak. We stimuleren duurzame landbouw en tuinbouw, waarin regeneratieve technieken bijdragen aan bodemvruchtbaarheid, biodiversiteit en een betere lucht- en waterkwaliteit. In de voedselketen richten we ons op het maken van duurzame, transparante keuzes die zowel het milieu als de samenleving ten goede komen, met respect voor de positie van alle betrokken partijen. Daarnaast richten we ons op het genereren van economische en maatschappelijke waarde door het versterken van groenblauwe ecosysteemdiensten.

Innovatie, technologische ontwikkelingen en nieuwe bedrijfsmodellen zijn onmisbaar om economische groei hand in hand te laten gaan met positieve ecologische en sociale impact. Zo bouwen we samen aan een toekomstbestendige, wendbare en ondernemende groene sector.

Onze opdracht:

- We vernieuwen en versterken ondernemerschapsonderwijs door samenwerking met de praktijk (bijv. opdrachten, cases, challenges, docent-ondernemer, gastcolleges)
- We versterken ondernemerschapsvaardigheden t.b.v. maatschappelijk en sociaal ondernemerschap en goed werkgeverschap.
- We focussen op de gehele keten, stimuleren co-creatie en actieve kennisdeling over concrete handelingsperspectieven voor, met en door ondernemers.
- We stimuleren een leerecosysteem en ondersteunen bestaande leernetwerken waarin ondernemers en andere (keten- en maatschappelijke-) partijen met en van elkaar leren ten behoeve van gedeelde maatschappelijke opgaven.
- We valoriseren de inzichten uit groeifondsprojecten in verdienmodellen, zoals ReGeNL, NL 2120, Cellulaire Agricultuur.
- We experimenteren met nieuwe verdienmodellen en stimuleren verdere opschaling d.m.v. demonstratie, scholing e.d. Daarbij hebben we aandacht voor start-ups en scale-ups.
- We stimuleren praktijkgericht onderzoek en betrekken daarbij nieuwe (keten)partners en inspireren bijvoorbeeld op het vlak van het verwaarden van natuur, true pricing en ketentransparantie.

Contactpunt Onderwijs & Ondernemerschap

Het contactpunt Onderwijs & Ondernemerschap zorgt voor verbinding, ondersteuning op het vlak van onderwijs & ondernemerschap en het versterken van ondernemend vermogen via kennis en skills. Hierbij wordt aangesloten bij de basisinfrastructuur van

StartHub Wageningen, CoE Groen en CIV Groen, om leren voor ondernemerschap onderwijskolomdoorsnijdend te helpen vernieuwen. Het contactpunt stimuleert praktijkopdrachten en experimenten voor studenten en ondernemers, zowel nieuwe als ervaren. Daarnaast verbindt het contactpunt diverse bestaande (leer)netwerken en initiatieven bijv. de jaarlijkse Kickstart-show, het Nederlands lectorenplatform Ondernemerschap en het kenniscentrum Bedrijfsovername. Daarbij is vooral aandacht voor het benutten van faciliteiten van RVO, het betrekken van nieuwe ketenpartijen en financiële instellingen, het verkennen van nieuwe tools bijv. MBO Topklas en het ontsluiten van best practices via Groen Kennisnet.

4.1.3 Waardevol werk & technologie

We richten ons op de balans tussen digitale systemen (software en hardware) en menselijke arbeid in de land- en tuinbouw, visserij, natuur en leefomgeving. Robots en automatisering nemen steeds meer routinematig en fysiek zwaar werk over. Hiermee groeit de vraag naar complexe, kennisintensieve functies zoals dataspecialisten, robotoperators en experts in duurzame landbouwstrategieën. Digitalisering en technologie⁴ biedt volop kansen om arbeid te verbeteren, maar het blijft mensenwerk. Daarom is het essentieel om te investeren in menselijke meerwaarde en nieuwe werkgelegenheid, met passende ontwikkelmogelijkheden voor degenen van wie het werk verandert door automatisering. Specialistisch vakmanschap blijft onmisbaar en verdient waardering.

Door samen het kennis- en innovatiesysteem te versterken, bevorderen we technologisch hoogwaardig en duurzaam ondernemen en vakmanschap. Hierbij

4 Voor digitalisering wordt de definitie gehanteerd uit de LVVN-Digitaliseringsvisie

staat digitale en technologische inclusie binnen het groene domein centraal, zodat mensen de vaardigheden en motivatie ontwikkelen om met nieuwe technologieën te werken. Praktijkgericht leren helpt ook mensen die het risico lopen aan de zijlijn te raken, aangesloten te blijven. Hierbij staat de menselijke meerwaarde en de kwaliteit van werk centraal. Technische innovaties dragen bij aan hogere productiviteit, betere arbeidsomstandigheden en verduurzaming, en inspireren tot toekomstbestendige, arbeidsbesparende en milieuvriendelijke oplossingen binnen het groene domein.

Onze opdracht:

- We agenderen knelpunten bij de integratie van technologie in de praktijk.
- We hebben in relatie tot de kwaliteit van werk en arbeidsbesparing aandacht voor medezeggenschap en een lerende aanpak over verschillende samenwerkingen heen.
- We verkennen hoe nieuwe skills te verbinden met leer- en ontwikkeltrajecten.
- We zorgen voor vakinhoudelijke professionalisering rondom robotisering en technologisering, zodat docenten, intermediairs en vakexperts zich nieuwe technologieën eigen kunnen maken.
- We leren van andere sectoren en delen best practices en mislukkingen rond mens en technologie.
- We maken verbinding met relevante groeifondsprojecten zoals AI Coalitie, Next Gen High Tech, Npuls en Cellulaire Agricultuur.
- We sluiten nauw aan bij innovatie- en actieprogramma's

zoals het LVVN-Innovatieprogramma Robots naar de Praktijk, LVVN-Actieprogramma Digitalisering, de Nationale Technologie Strategie (smart agri, biotech) en de Expeditie Technologie en digitalisering van het Sectorplan HBO-Groen.

Groenpact versnellingsprogramma Digitalisering & Technologie (D&T)

Het lopende versnellingsprogramma D&T wordt voortgezet en uitgebreid met als doel de adoptie van robotica, technologie en kunstmatige intelligentie te versnellen. D&T wordt hierbij gezien als middel om maatschappelijke opgaven in het groene domein te helpen realiseren. Dit programma versterkt de betrokkenheid van onderwijs bij specifieke regionale kennis en innovatiehubs in het groene domein (bijv. Proeftuinen Agro-ecologie en Precisielandbouw, AgroBots, AI-fabriek) en bevordert de samenwerking met andere technieksectoren. Het bestaande, landelijke, netwerk van D&T-regisseurs in het (groen) onderwijs wordt ondersteund en versterkt via dit programma. Het programma verkent de landelijke beschikbaarheid van ondersteunende praktijkfaciliteiten en vertaalt signalen over de behoefte aan nieuwe kennis en vaardigheden naar leer- en ontwikkeltrajecten en professionalisering van docenten, praktijkopleiders en -begeleiders, consultants en adviseurs. Er wordt gebruik gemaakt van bestaande instrumenten en initiatieven zoals Groen Kennisnet, experimenteellocaties en evenementen zoals het Zomertourfestival van Agrimedia en Agro en Groen Techniek Holland.

4.1.4 Groen leiderschap & toekomstontwerpen

We richten ons op een vorm van leiderschap waarin duurzaamheid, innovatie en ecologisch verantwoord handelen centraal staan om in te spelen op urgente vraagstukken. Leiders binnen het groene domein – zoals in land- en tuinbouw, visserij, natuur en leefomgeving – zetten zich in voor een toekomstbestendige aanpak die economisch, ecologisch en maatschappelijk houdbaar is. Samen geven zij een stem aan de toekomst door integraal, cross-sectoraal, bovenregionaal en grensoverstijgend te kijken en buiten de gebaande paden te ontwerpen en samen te werken. Dit vertaalt zich in het schetsen en creëren van die toekomst, waarbij Groenpact-coalities worden gekoppeld aan innovatieve trajecten.

Belangrijk hierbij zijn evidence-based aanpakken, waarbij beslissingen worden genomen met oog voor ecologische, sociale en economische aspecten. Het delen van best practices op het gebied van goed werkgeverschap, sociaal ondernemerschap, sociale innovatie en verantwoordelijk burgerschap draagt bij aan een diverse en inclusieve groene sector.

Met een langetermijnvisie en gezamenlijke waarden, richten we ons op een gezonde en veerkrachtige leefomgeving voor toekomstige generaties. Het actief uitdragen van deze visie en het delen van praktische toepassingen versterkt het collectief, waarbij jongeren een belangrijke rol vervullen als leiders van de toekomst.

Onze opdracht:

- We stimuleren verantwoordelijk werkgeverschap en werknemerschap, ook in relatie tot arbeidsmigratie, en zetten in op het versterken van jongerenparticipatie.
- We besteden aandacht aan de uitdagingen en kansen rondom generatievernieuwing, en sluiten aan bij

lopende (Europese) initiatieven.

- We bouwen voort op bestaande leiderschapsontwikkeling, zoals 'Ruimte voor nieuw leiderschap' van de WUR en Wageningen Dilemma Dialogues, evenals leiderschapsprogramma's van LVVN en andere instellingen.
- We ontwerpen sectoroverstijgende toekomstscenario's, bijvoorbeeld via challenges zoals Agri Meets Design of door gerichte ontmoetingen te organiseren.
- We zoeken actief verbinding met groene leiders en toekomstontwerpers in Europa en daarbuiten.
- We vertalen deze concepten door naar de professionele ontwikkeling van docenten, onderzoekers, bestuurders, beleidsmakers en intermediairs (zoals consultants, adviseurs en media/uitgeverijen), zodat zij deze verder kunnen uitdragen.

Groenpact Jongerenplatform

Het jongerenplatform geeft invulling aan jong leiderschap via een netwerk van jongerenorganisaties die samenwerken aan een toekomstbestendige wereld voor mens, plant en dier. Het platform stimuleert samenwerking tussen generaties, verbindt systeem- en leefwereld en fungeert als proeftuin voor nieuwe werkvormen en kennisdeling. De komende periode richt het platform zich op uitbreiding van het netwerk (zoals HortiHeroes en visserij-jongeren) en versterkt het de samenwerking met initiatieven van WUR, waaronder het Wageningen Youth Institute. Ook wordt de aansluiting gezocht met studentenraden en studieverenigingen op thema's als depolarisatie, gedeelde waarden en toekomstvisies, zoals de Nationale Voedselstrategie. Daarnaast ontwikkelt het platform gezamenlijke natuurbeelden om beleid en initiatieven zoals de Agenda Natuurinclusief te voeden, onder meer via toekomsttafels voor jongeren. Er is speciale aandacht voor generatievernieuwing (zoals via EIP), en de serious game Depolarisatie wordt breder uitgerold in onderwijs en praktijk.

beschikbaar komen. Ook ontsluiten we informatie over de kennisinfrastructuur en relevante instrumenten zoals Groen Kennisnet, meetingspoints en hotspots van CIV Groen, publiek-private samenwerkingen, Kennis op Maat, experimenteellocaties van EIP, demobedrijven van SABE en sectorale ontwikkelpaden. Zo versterken we de verbinding tussen beleid, theorie en praktijk en stimuleren we het duurzaam gebruik van opgedane inzichten.

4.2 Schaalniveaus

4.2.1 Landelijke kennisdoorwerking

We willen ervoor zorgen dat kennis uit de praktijk, wetenschappelijke kennis en praktijkonderzoek zoveel mogelijk wordt gedeeld en doorwerkt. Dit gebeurt door landelijke samenwerking tussen onderzoekers, beleidsmakers en praktijkgebruikers te ondersteunen en de opbrengsten breed te delen. Een goede afstemming van taal en vorm op de behoeften van de beoogde eindgebruikers is hierbij essentieel. Hierbij maken we gebruik van innovatieve hulpmiddelen, zoals AI via Groen Kennisnet, om communicatie aan te laten sluiten bij de context van de gebruikers.

Daarnaast ontwikkelen en gebruiken we handleidingen, formats en checklists om kennisdoorwerking en impact te bevorderen. We ondersteunen samenwerking met intermediairs zoals docenten, practoren, consultants, adviseurs en media om specifieke doelgroepen effectief te bereiken en te betrekken. We verbinden de kennis uit de praktijk met het LVVN-programma Sociale Innovatie dat in ontwikkeling is. Hiervoor wordt ook, in samenwerking met RVO, een sociale innovatie academie ontwikkeld, waarin beproefde instrumenten en methodes voor het werken met sociale innovatie

4.2.2 Regionale verankering

Regionale verankering betekent het ondersteunen en aanvullen van regionale samenwerkingen vanuit een landelijk perspectief. Dit omvat het delen van best practices, bijvoorbeeld op het gebied van samenwerking tussen boeren en natuurbeheerders, en het verbeteren van de afstemming tussen overheden, bedrijven en onderwijs- en kennisinstellingen om regionale uitdagingen gezamenlijk aan te pakken.

Dit doorsnijdende thema is gericht op het versnellen en opschalen van innovatie in de regio's; voor een vitale stad en een vitaal platteland.

Contactpunt Regionale verankering

Dit contactpunt stimuleert het regio-overstijgend kennisdelen en het leren van elkaar. Er is speciale aandacht voor het ophalen van specifieke regionale kennisvragen en behoeften, die van belang zijn voor praktijkgericht onderzoek, onderwijs, kennisdeling en beleid. Daarbij wordt aangesloten bij bestaande initiatieven zoals de RegioCouncil van de WUR. Ook is er oog voor landelijke initiatieven met regionale organisaties en netwerken, zoals waterschappen, provinciale netwerken (bijv. lerend netwerk provincies onderwijs & arbeidsmarkt, lerend netwerk vernieuwing natuurbeleid), gemeentelijke

netwerken (gemeenten voor duurzame ontwikkeling), regionale ontwikkelmaatschappijen, werkcentra, ondernemersloketten, NOVEX-regisseurs, gebiedscoöperaties en economische clusters zoals Greenports en foodclusters. Hierbij is ook aandacht voor regionale identiteit, erfgoed en verschillen in aanpak.

4.2.3 Internationale aansluiting

Internationale aansluiting betekent het inspelen op de toenemende grensoverstijgende samenwerking, handel, kennisuitwisseling en beleidsafstemming binnen het groene domein. Een internationale blik is essentieel; uitdagingen én ketens zijn per definitie grensoverstijgend. Het onderwijs, samen met het bedrijfsleven, speelt een belangrijke rol in het positioneren van Nederland in het buitenland, het bijdragen aan wereldwijde voedselzekerheid en het leren van andere landen. Robuuste regionale clusters zorgen voor betere kansen op internationale aansluiting.

Voedsel en groen vormen een fundament voor vrede en veiligheid. Europa fungeert als thuismarkt, en met de Europese voedselstrategie en voor het landbouw- en visserijbeleid is samenwerking met internationale partners op het gebied van onderzoek, kennisdeling en netwerken cruciaal. Daarbij blijft openheid voor kansen buiten Europa van belang, met wederzijds leren als uitgangspunt.

Contactpunt Internationale aansluiting

Dit contactpunt zet zich in voor het versterken van de relatie tussen onderwijs en internationaal opererende bedrijven. Daarnaast ondersteunt het internationale samenwerkingen rond thema's als circulaire economie, klimaat, biodiversiteit en voedselketens, en sluit het aan bij Europese agenda's en instrumenten zoals

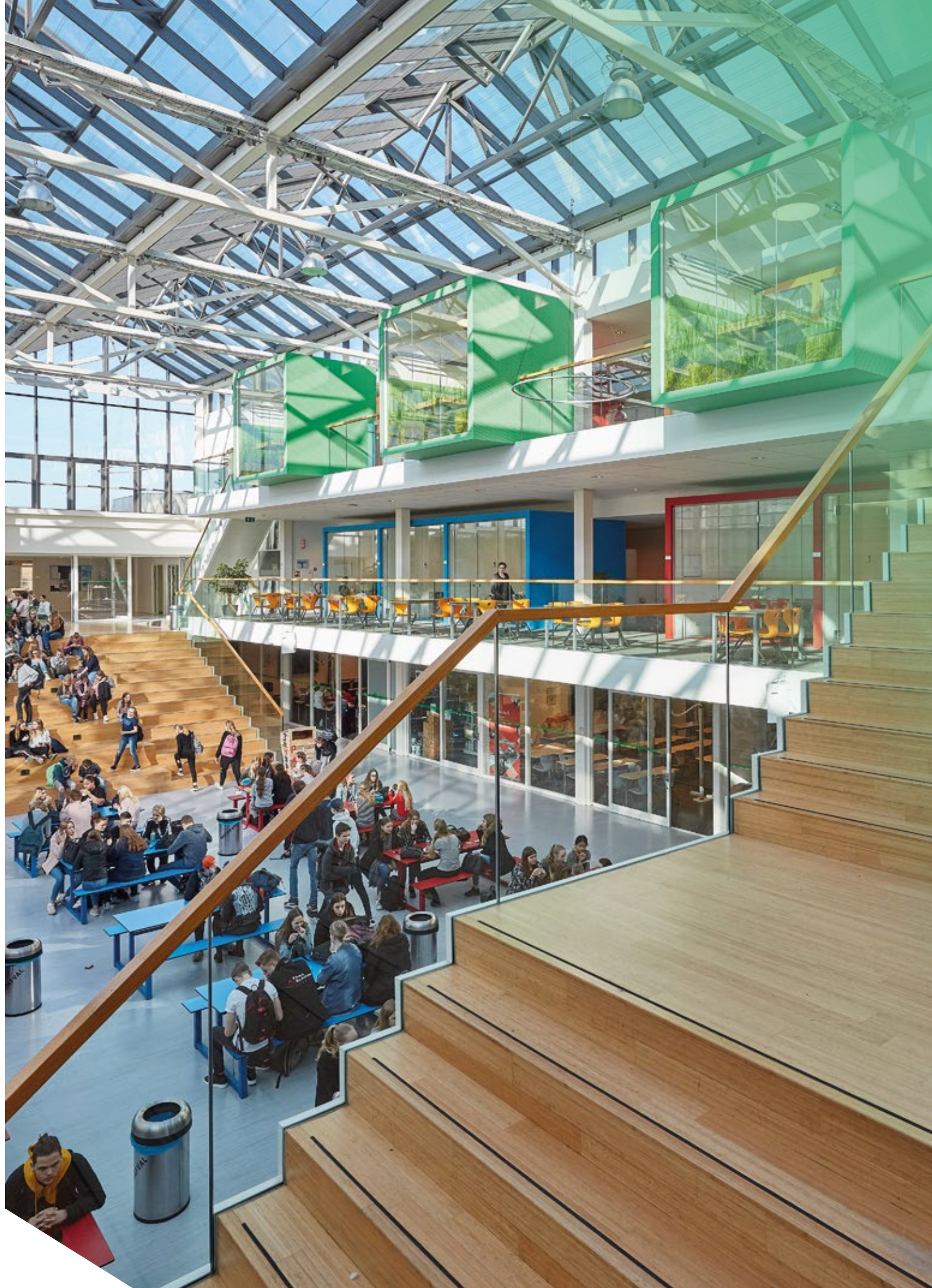
het GLB, Skills Pact, Horizon Europe en Erasmus+. Het netwerk coördinatoren internationaal onderwijs wordt ondersteund en de verbinding met het LVVN Attaché Netwerk wordt versterkt. Er worden vouchers beschikbaar gesteld en een goede benutting van de bestaande Nederlandse en Europese instrumenten en de deelname van onderwijs aan LVVN-innovatie worden bevorderd. Groen Kennisnet biedt in dit verband Engelstalige informatie aan om internationale toegankelijkheid te waarborgen.

4.3 Groenpact Bureau

Het Groenpact Bureau vervult een centrale rol in de coördinatie, communicatie en **netwerkondersteuning** binnen het Groenpact. Het bureau ondersteunt het netwerk, bewaakt de voortgang van activiteiten en verzorgt de bijbehorende rapportages. Daarnaast is het verantwoordelijk voor impactmonitoring via het Groenpact Kompas en voor de interne monitoring van resultaten.

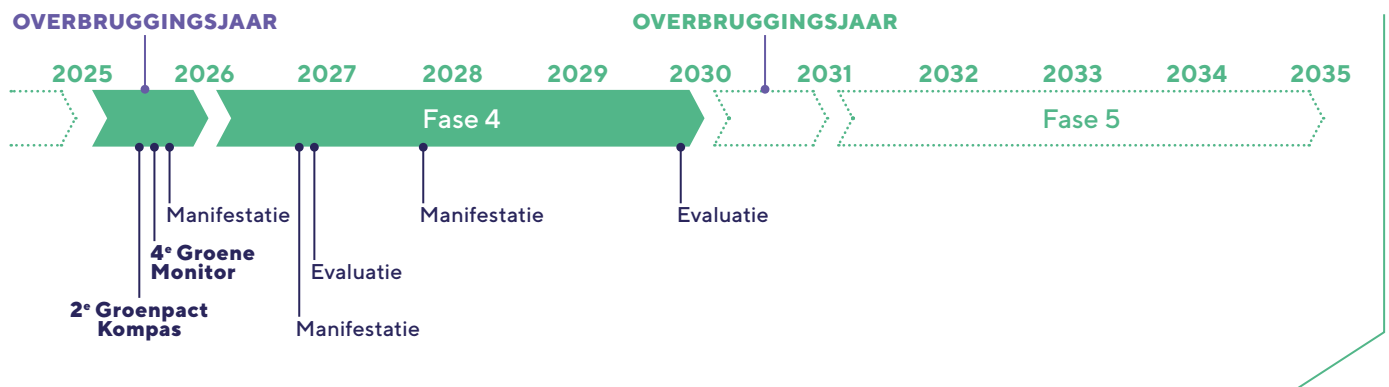
Een belangrijke taak is het vitaal houden van het netwerk. Dit gebeurt onder meer via de website, het redactieteam, interne en externe communicatie en door het organiseren van ontmoetingsplekken. Ook ontwikkelt en organiseert het Groenpact Bureau zogenaamde '**Groenpact Podia**', waarin partijen de ruimte krijgen om te laten zien wat zij doen, kennis te delen en ervaringen uit te wisselen: show, tell & share.

Verder richt het bureau zich op de professionalisering van processen en ondersteuning, zoals het secretariaat, netwerkondersteuners, administratie en financiële zaken. Tot slot wordt omvat het bureau een pool van netwerkondersteuners die de samenwerking binnen de gekozen thema's en de landelijke contactpunten versterken.

5

Planning en financiering

5.1 Looptijd

De nieuwe planfase van Groenpact duurt van 2026 tot 2035. Het werkplan voor de eerste 4 jaar (2026-2029) heeft een tussentijdse bijstelling na 2 jaar en een eindevaluatie in 2029.

5.2 Budget

Groenpact wordt gefinancierd door een tripartite samenwerking tussen onderwijs, werkveld en LVVN. Het uitgangspunt is dat iedere geleding evenveel bijdraagt aan de basisopzet van de werkagenda behorende bij het convenant 'Groen van onschatbare waarde'.

Het indicatieve, minimale, landelijke **werkbudget** van Groenpact is 2,4 miljoen per jaar. Onderwijs- en kennisinstellingen en het werkveld dragen 50% cash en 50% in kind bij aan hun evenredige deel. Met uitbreiding van het aantal convenantpartners zal het werkbudget toenemen en via het realiseren van multipliers neemt de gezamenlijke totale investering toe.

Het maximale budget is mede afhankelijk van het bedrag dat de partijen op hun begrotingen kunnen reserveren voor Groenpact.

Jaarlijkse bijdrage per geleding (mln €)	Cash	In-kind	Totaal
Onderwijs- en kennisinstellingen	0,4	0,4	0,8
Werkveld	0,4	0,4	0,8
Overheid	0,8	-	0,8
Totaal	1,6	0,8	2,4

5.3 Monitoring en evaluatie

Er wordt onderscheid gemaakt tussen interne monitoring van resultaten, de externe impactmonitor 'Groenpact Kompas' en de vierjaarlijkse, externe evaluatie.

Het Groenpact Bureau zorgt jaarlijks voor informatie over de voortgang van de uitvoering van de werkagenda zodat de bestuurlijke commissie de voortgang kan monitoren. Periodiek zal aan de hand van impactmonitoren een **Groenpact Kompas** worden gemaakt. Er komt meer ruimte voor afstemming met het werkveld over integratie van monitoring en best practices.

Een onafhankelijke, externe evaluatie sluit deze werkagenda af en is bepalend voor de volgende planperiode. Deze evaluatie wordt vanwege de landelijke subsidiekaders via het ministerie van LNV uitgevoerd op basis van een gezamenlijk ex-ante op te stellen normenkader.

6 Partners

Inmiddels hebben de volgende organisaties zich aangemeld als convenant- of samenwerkingspartner van de vierde fase van Groenpact. Een actueel overzicht vindt u op: www.groenpact.nl/partners.

Convenantpartners

- Ministerie van LNV
- Colland Arbeidsmarkt Tafel⁵ en daarbij zijn aangesloten de volgende organisaties: AB Nederland, AVIH, CNV, Cumela Nederland, Envigo, KAVB, FNV, Glastuinbouw Nederland, HZC, LTO Nederland, NFO, Plantum, Royal Anthos, VBNE, VHG, VLBO en VNG (veevoeders).
- Deelnemers aan de Groene Tafel⁶: Aeres MBO, Aeres Hogeschool, Aeres VMBO, DC Terra, Curio, Landstede, Lentiz, HAS green academy, Inholland, Scalda, Van Hall Larenstein, Vereniging Buitengewoon Groen, Vonk, Wageningen University, Yuverta en Zone.college.
- Overig: Platform Talent voor Technologie.

Samenwerkingspartners

AVAG, Bionext, BO Akkerbouw, Boerennatuur, CBL, Dibevo, Dutch Greenhouse Delta, Fedecom, Firda, FME, Greenports NL, Hortiheroes, IVN Natuureducatie, JKB, KEK, LLTB, LTO Noord, NAJK, Natuur en Milieufederaties, Netwerk Platteland (Regieorganisatie GLB), NVTL, OvOM (EyeforNature), POV, Prosea Marine Education, Regieorgaan SIA, Regio Foodvalley, RVO, SFYN, Smart Food Alliance, SOL, Staatsbosbeheer, SvM, SVO Vakopleiding, SZH, Technasium, TKI-AF, TKI-TU, Transitiecoalitie Voedsel, Tuinbranche Nederland, Unie van Waterschappen, VAB, VBW, Vereniging GDO, Vereniging Stadswerk Nederland, Vlinderstichting, Wavemakers United, Week van Ons Eten, WHC, ZLTO.

5 Landelijk samenwerkingsverband van sociale partners in de Agro en groen sectoren

6 Landelijk samenwerkingsverband van groene onderwijsinstellingen

Colofon

September 2025

In opdracht van

Regieteam Groenpact 3.0

Coördinatie en eindredactie

Eke Boesten en Christiaan Loef

Vormgeving

Esther Ketelaars

Fotografie

Shutterstock, Pexels, Scalda, World Horti Centre

Drukwerk

Drukwerkdeal.nl

info@groenpact.nl

www.groenpact.nl

